

دانشگاه‌ها در آستانه سال نو تحصیلی

نهضت آزادی ایران با تبریک آغاز سال جدید دانشگاهی و امید به موفقیت کلیه دانشجویان و دانشگاهیان عزیز بر این باور است که توسعه علمی از پیش نیازهای غیرقابل اجتناب توسعه اقتصادی، فرهنگی و حتی سیاسی است و دانشگاه بزرگترین نهاد شایسته برای ایفای نقش و رسالت توسعه علمی می‌باشد. متأسفانه این نهاد علمی در سالهای گذشته، بویژه در چند ماه گذشته، با جفاها و ستم‌های فراوان روبرو بوده است. اکنون هم سال تحصیلی در شرایطی آغاز می‌شود که زخم‌های تازه پدید آمده از جنایات کوی دانشگاه تهران و دانشگاه تبریز التیام نیافته و هنوز پرونده این جنایات بسته نشده است و مسبب آن به مجازات‌های قانونی درخور نرسیده‌اند، هنوز جمعی از دانشجویان تهران و شهرستانها در زندان و بازداشت به سر می‌برند اما جنایتکاران آزادند، هنوز هم دانشگاه‌های ایران زیر سیطره نهادهایی قرار دارند که غیر دانشگاهی هستند و از بیرون نه تنها در مدیریت، بلکه در برنامه‌های آموزش علمی و تحقیقاتی آنها دخالت می‌کنند.

با توجه به وضعیت کنونی، نهضت آزادی ایران توجه عموم دانشجویان و دانشگاهیان عزیز و ارجمند را به نکات زیر معطوف می‌دارد:

۱- روح حاکم بر دانشگاه و فلسفه وجودی آن طرح سؤال و یافتن پاسخ است. دانشگاه بی‌سؤال وجود ندارد. استاد و دانشجویی که درباره محیط زیستی، اجتماعی، سیاسی، اقتصادی جامعه خود و جامعه بشری سؤال نداشته باشد، عدم‌اش به ز وجود است. دانشگاه جایی نیست که مسائل و مطالب، چشم و گوش بسته و حکیم فرموده پذیرفته شوند و بر آنها گردن نهاده شود.

نگاهی اجمالی به دانشگاه‌های زنده دنیا نشان می‌دهد که جریان‌های نوگرا و نواندیش طرح‌کننده پرسش‌های جدید، شکننده اسطوره‌های باطل تثبیت شده در ذهن جامعه و مقاوم در برابر نظام‌های سرکوبگر و خشونت‌گرا، همواره از این مراکز برخاسته‌اند. مقدمات ضروری و پیش‌شرط اساسی رشد و توسعه علمی، آزادی فکر و اندیشه، امنیت نقد و بررسی آزادانه آرا و عقاید رایج در جامعه است. در جامعه بسته سیاسی- فرهنگی رشد و توسعه علمی امکان‌پذیر نیست.

۲- احترام اصولی اسلام به علم، احترامی عام به تمام علوم است و نه بخشی خاص از آن. احترام به علم، احترام به کرامت انسانی و امانتی الهی در نزد انسان است. اصل وجوب تحصیل علم برای هر زن و مرد مسلمان، ناظر بر کلیه علوم است.

۳- احترام واقعی و عملی به علم و دانشگاه‌ها، به عنوان مراکز و نهادهای علمی، یعنی رعایت استقلال آنها و عدم مداخله نهادها و نیروهای غیر دانشگاهی در آن. ساخت دانشگاه مقدس است و حفظ این حرمت ضروری است. تا قبل از کودتای ننگین انگلیسی - امریکایی ۲۸ مرداد ۱۳۳۲، دانشگاه تهران از استقلال و احترام برخوردار بود. دانشجویان سازمان مستقل منتخب خود را داشتند و استادان و رؤسای دانشکده‌ها،

به نوبه خود، رئیس دانشگاه را برمی‌گزینند. نیروهای انتظامی و نظامی حق ورود به دانشگاه را نداشتند. دانشجویان بورسیه نیروهای مسلح اگر چه اجازه داشتند با لباس نظامی در سر کلاس حاضر شوند، اما حق دخالت در امور دانشجویان و دانشگاه‌ها را نداشتند. متأسفانه بعد از کودتای نظامی سال ۱۳۳۲، کماندوهای ارتش حرمت و قداست استاد، دانشجو و دانشگاه را شکستند و محیط دانشگاه صحنه جولان نیروهای مسلح و سرکوب‌گر گردید. به این بدعت نامیمون و شوم باقیمانده از دوران استبداد سلطنتی باید پایان داده شود. حاکمیت باید بپذیرد که نیروهای مسلح حق ورود به ساحت مقدس دانشگاه‌ها را ندارند. در این راستا نهضت آزادی ایران از طرحی که جمعی از نمایندگان مجلس درباره منع قانونی ورود نظامیان به دانشگاه‌ها تهیه و ارائه کرده‌اند، حمایت می‌کند.

۴- استقلال دانشگاه‌ها یعنی سپردن مدیریت آن به دانشگاهیان. تا قبل از کودتای ۲۸ مرداد ۳۲، رؤسای دانشکده‌ها با رأی مخفی و مستقیم استادان و گروه‌های علمی همان دانشکده انتخاب می‌شدند. شورای رؤسای دانشکده‌ها رئیس دانشگاه را برمی‌گزیند و شاه فقط حکم را صادر می‌کرد. به این ترتیب رئیس دانشگاه و رؤسای دانشکده‌ها مسئول و جوابگوی کادر علمی و آموزشی دانشگاه و دانشجویان بودند. دربار و دولت حق و اجازه مداخله در امور دانشگاه‌ها را نداشتند. بعد از کودتای نظامی سال ۱۳۳۲، هنگامی که جمعی از استادان دانشگاه به اتفاق سایر شخصیت‌های سیاسی و دینی اعتراضیه‌ای را علیه قرارداد کنسرسیون نفت امضا کردند، شاه برای اخراج استادان امضا کننده نامه، دکتر سیاسی رئیس وقت دانشگاه را زیر فشار گذاشت، اما او زیر بار نرفت. در دولت زاهدی، وزیر فرهنگ برخلاف قانون استقلال دانشگاه، به طور مستقیم حکم اخراج استادان دانشگاه را صادر کرد و این بدعت متأسفانه هم چنان ادامه پیدا کرده است.

احترام به علم و مراکز علمی و ضرورت توسعه علمی ایجاب می‌کند که مدیریت دانشگاه‌ها به کادر علمی و آموزشی خودشان سپرده شود تا راه برای مدیریت علمی، افزایش سطح آموزشی و ایجاد احساس تعلق در دانشگاهیان و مسئولیت‌پذیری و پاسخ‌گویی آنان بازگردد.

۵- دانشجویان دانشگاه‌ها در مقایسه با سایر گروه‌های اجتماعی دارای ویژگی‌های سنی، اجتماعی، فرهنگی و علمی ویژه‌ای هستند. محیط اجتماعی- فرهنگی دانشگاه‌ها و مناسبات حاکم بر آن باید با این ویژگی‌ها تناسب داشته باشد. یکی از عمده‌ترین و اساسی‌ترین نیازهای دانشجویی، آزادی دانشجویان در تشکیل سازمان‌های دانشجویی و فعالیت در آن است. دانشجویان به دو نوع تشکل دانشجویی نیاز دارند. یکی تشکل‌های متعدد و متنوع دینی، فرهنگی، هنری و تخصصی است که گرایشها، سلیقه‌ها و عقاید مختلف دانشجویی را نمایندگی کرده، به این نوع نیازها پاسخ می‌دهد. هم اکنون این نوع تشکل‌ها کم و بیش در اکثر دانشگاه‌ها، وجود دارد هرچند که فضای سیاسی و فرهنگی غالب در بسیاری از دانشگاه‌ها، اجازه فعالیت به همه آرا و عقاید و گرایشها را نمی‌دهد. نوع دیگری از تشکل‌ها، تشکلی عام، گسترده و فراگیر است که باید نماینده تمامی دانشجویان، صرف‌نظر از افکار و عقاید و آرای دینی و سیاسی آنان باشد. به تعبیری، دانشجویان به یک پارلمان دانشجویی نیاز دارند.

قبل از کودتای نظامی ۱۳۳۲، دانشجویان دانشگاه تهران دارای چنین پارلمان سازمان یافته‌ای بودند. دانشجویان هر کلاس در هر دانشکده به تناسب تعدادشان نمایندگان را با آرای مستقیم و مخفی خود

انتخاب می‌کردند. انتخابات در یک روز معین در تمام دانشکده‌ها برگزار می‌شد. چند هفته قبل از برگزاری، دانشجویانی که آمادگی داشتند، داوطلبی خود را اعلام می‌کردند. نمایندگان با آرای اکثریت مطلق دانشجویان انتخاب می‌شدند. نمایندگان کلاس‌ها در هر دانشکده به دور هم جمع می‌شدند و شورای همان دانشکده را تشکیل می‌دادند. این شورا از میان خود سه تا پنج نفر را به عنوان هیات دبیران برای اداره سازمان دانشجویی در آن دانشکده معین می‌کرد. علاوه بر این، شورای هر دانشکده دو نفر را برای عضویت در شورای دانشگاه انتخاب می‌کرد. نمایندگان شوراهای دانشکده از میان خود هفت نفر را به عنوان هیات دبیران انتخاب می‌کردند. تمام امور دانشجویی دانشگاه زیر نظر این شورا و هیات دبیران هفت نفره اداره می‌شد. مدیریت دانشگاه در روز برگزاری انتخابات، افرادی را صرفاً برای نظارت تعیین می‌کرد. به این ترتیب سازمان دانشجویان دانشگاه تهران در آن سالها به عنوان نماینده رسمی و برگزیده تمام دانشجویان، وظیفه دفاع از منافع دانشگاه و ایفای رسالت دانشجویان را بر عهده داشت. روزنامه ارگان سازمان، منتشرکننده مواضع سازمان دانشجویی بود. وجود و فعالیت این سازمان بسیاری از روابط دو طرفه میان دانشجویان با استادان و مدیریت دانشگاه را بسیار روشن و شفاف می‌کرد. هر زمان مشکلی میان دانشجویان و مدیریت دانشگاه به وجود می‌آمد، سازمان واحد منتخبی از خود دانشجویان وجود داشت که هم در برابر دانشجویان و هم در برابر مدیریت دانشگاه شناخته شده و مسئول بود. وجود و فعالیت این سازمان، محل و مانع فعالیت انجمن‌های فرهنگی یا سیاسی دیگر دانشجویان نظیر انجمن اسلامی دانشجویان نبود.

یکی از مشکلات کنونی جنبش دانشجویی، فقدان یک سازمان واحد به عنوان نماینده تمام دانشجویان است. مصالح جنبش دانشجویی ایران و استقلال دانشگاه، تشکیل سازمان واحد دانشجویی را می‌طلبد و سازمان‌ها و انجمن‌های مختلف دانشجویی، صرف‌نظر از هر نوع گرایشی، می‌توانند در جهت ایجاد پارلمان دانشجویی گام بردارند.

۶- جنبش دانشجویی به عنوان بخشی از نیروی آگاه ملت در تمام ادوار تاریخی پیشگام و پیشتاز در طرح مطالبات مردمی بوده است. جنبش دانشجویی نمی‌تواند رسالت مردمی خود را نادیده بگیرد و هیچ نهاد و مرجعی نمی‌تواند آن را از ایفای این رسالت بازدارد. جوانان و دانشجویان علی‌الاصول آرمانگرا هستند. مبارزه با ظلم و ستم، آزادی‌خواهی و عدالت‌طلبی از ارکان عمده آرمان‌گرایی جوانان است. اما جنبش دانشجویی برای انجام رسالت ملی و مردمی خود، علاوه بر حفظ روحیه آرمان‌گرایی و پیگیری خواست‌های سیاسی، فرهنگی، اجتماعی و صنفی نیاز به شناخت واقع‌بینانه از شرایط ویژه جامعه بیرونی نیز دارد.

جنبش نوینی که از دوم خرداد ۷۶ با انتخاب آقای خاتمی حضور فعال خود را نشان داد، تمام بخش‌های جامعه، از جمله دانشجویان و دانشگاهیان ایران را تحت تاثیر قرار داده است. دانشجویان ایران بخش جدایی‌ناپذیر از دریای خروشان ملت هستند. نمی‌توان این رابطه تنگاتنگ را نادیده گرفت و از دانشجویان انتظار داشت نسبت به آنچه در جامعه بزرگتر می‌گذرد بی‌تفاوت و یا بی‌اعتنا باشند. فاجعه ملی هنگامی است که دانشجویان و دانشگاهیان به مرحله بی‌تفاوتی برسند. به همان اندازه که جنبش دانشجویی نمی‌تواند رابطه کمی و کیفی خود را با آنچه در جامعه می‌گذرد، قطع کند، ضروری است

ظرفیت‌های لازم برای فعالیت مثبت و مفید در این دوران حساس و سرنوشت‌ساز را درک کرده و عمیقاً به آنها وفادار بماند. استراتژی مبارزه مسالمت‌آمیز قانونی در جهت تأمین و تحقق تدریجی حقوق و آزادی‌های اساسی ملت، پرهیز از هر گونه خشونت و رفتارهای سیاسی افراطی یا گرایش‌های تند و زودگذر را می‌طلبد.

جنبش دانشجویی و انجمن‌ها و تشکل‌های مختلف درون آن وظیفه دارند نیروهای دانشجویی را از طرح خواست‌های غیرواقع‌بینانه و افراطی و استفاده از روش‌های خشونت‌آمیز پرهیز دهند. در شرایط کنونی کشورمان، توسعه سیاسی و تحقق قانونمندی قدرت، نیاز به جو آرام سیاسی دارد. معتقدان و هواداران جامعه مدنی بیش از هر چیز و پیش از همه باید مقررات بازی مدنی را رعایت کنند. رعایت این مقررات به خویشتن‌داری و تامل‌های بسیار نیاز دارد.

در شرایط کنونی دو دسته از گروه‌های سیاسی و اجتماعی از دو قطب کاملاً مخالف در راستای ناکامی برنامه‌های سیاسی اعلام شده رئیس‌جمهور فعالیت می‌کنند. در یک طرف، طیف نیروهای معتقد به سیاست و استراتژی براندازی قرار دارند که با تمام قوا علیه برنامه توسعه سیاسی آرام و قانونمند توطئه کرده و از هیچ حرکتی برای خرابکاری در این برنامه‌ها دریغ نمی‌کنند. آنان رشد و موفقیت استراتژی مبارزه مسالمت‌آمیز آرام قانونی را سم مهلکی برای استراتژی براندازی می‌دانند و به همین دلیل، عقیم نمودن و خنثی ساختن برنامه‌های توسعه سیاسی را سیاست خود کرده‌اند. در طرف دیگر طیف، بخشی از نیروهای درون جمهوری اسلامی قرار دارند که علی‌الاصول اعتقادی به حاکمیت مردم، مردم‌سالاری، حقوق و آزادی‌های اساسی مردم ندارند و به جای جمهوری اسلامی به حکومت اسلامی با تعبیر و تفسیر و قرائت‌های خاصی از آن معتقدند و با تمام قوا در برابر برنامه توسعه سیاسی رئیس‌جمهور ایستاده‌اند و از هر نوع حادثه‌آفرینی علیه فرایند توسعه سیاسی فروگذار نیستند. بخشی از این نیروها، پیامبران و مبلغان خشونت هستند و استراتژی "پیروزی در سایه وحشت" یا "النصر بالرعب" را تبلیغ می‌کنند. هر دو طیف از هر فرصتی استفاده می‌کنند تا جنبش دانشجویی را به خشونت بکشانند. حوادث ۱۸ تا ۲۲ تیر ماه به روشنی جای پای هر دو طیف را نشان می‌دهد.

سازمانها، انجمن‌ها و گروه‌های دانشجویی نه تنها می‌توانند، بلکه موظف هستند بدنه اصلی دانشجویان، بویژه دانشجویان تازه وارد در ابتدای هر سال تحصیلی جدید را که عموماً گرایشها و احساسات تندی دارند، با مبانی و مقررات اساسی حرکت مدنی آشنا سازند و به آنان آموزش دهند که چگونه می‌توانند بدون ابراز خشونت و یا تسلیم شدن به شانتاژها و تحریکات عوامل مرئی و نامرئی نیروهای وابسته به قطب‌های خشونت‌طلب، مطالبات و خواسته‌های خود را به طور قانونی، جدی و قاطعانه مطرح سازند و با پایداری و استقامت آنها را پیگیری نمایند.

نهضت آزادی ایران به همه نیروهای دانشجویی هشدار می‌دهد که عوامل و عناصری از درون و بیرون دانشگاهها در سال تحصیلی جدید، بویژه تا قبل از برگزاری انتخابات مجلس ششم، به طور جدی مصمم هستند به بهانه‌های مختلف جو دانشگاه‌ها را متشنج سازند. خبر محکومیت چهار نفر دانشجویی و غیر دانشجویی به اعدام به اتهام مشارکت در اعتراضات دانشجویی، بدون انتشار جزئیات محاکمه و هویت محکوم شدگان و نیز زمان انتشار خبر آن، می‌تواند موجب تحریکات جدیدی در محیط‌های دانشجویی

شود. منافع و مصالح کلان ملی کشورمان و در راستای آن، رشد و تثبیت فرایند توسعه سیاسی و تاسیس دموکراسی، در پیش‌گیری از هر نوع خشونت و آشوب می‌باشد و این وظیفه، به عنوان اصلی‌ترین و جدی‌ترین رسالت در برابر جنبش دانشجویی ایران قرار دارد.

نهضت آزادی ایران از سوی دیگر لازم می‌داند به دولت و نهادهای مسئول هشدار دهد چنانچه نخواهند و یا نتوانند در قبال مسائل دانشگاه‌ها درایت و تدبیر لازم را به‌کار گیرند و به موقع به مطالبات قانونی و به حق آنان پاسخ دهند بایستی مسئولیت تبعات و واکنش‌های طبیعی دانشجویان را بپذیرند و هزینه‌های سنگین اجتماعی - سیاسی آن را تحمل کنند.

نهضت آزادی ایران مجدداً آغاز سال تحصیلی جدید را به عموم دانشجویان و دانشگاهیان، بویژه به پذیرفته‌شدگان در امتحان ورودی تبریک می‌گوید و توفیق همگان را در جهت توسعه علمی کشورمان و ایفای وظایف مردمی و انسانی و ساماندهی جنبش دانشجویی از خداوند متعال مسئلت می‌نماید.

نهضت آزادی ایران